

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 30.5.2007
COM(2007) 279 τελικό

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΜΙΑ

**Ευρωπαϊκή Στρατηγική για θέματα υγείας που έχουν σχέση με τη Διατροφή, το
Υπερβολικό Βάρος και την Παχυσαρκία**

{SEC(2007) 706}
{SEC(2007) 707}

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΜΙΑ

Ευρωπαϊκή Στρατηγική για θέματα υγείας που έχουν σχέση με τη Διατροφή, το Υπερβολικό Βάρος και την Παχυσαρκία

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της παρούσας λευκής βίβλου είναι η παρουσίαση μιας ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής προσέγγισης με στόχο τη μείωση των προβλημάτων υγείας που οφείλονται στην κακή διατροφή, το υπερβολικό βάρος και την παχυσαρκία. Η βίβλος αυτή βασίζεται σε πρόσφατες πρωτοβουλίες της Επιτροπής, συγκεκριμένα στην ευρωπαϊκή πλατφόρμα δράσης για τη διατροφή, τη σωματική άσκηση και την υγεία¹ και στην πράσινη βίβλο με τίτλο «Πρόωθηση της υγιεινής διατροφής και της σωματικής άσκησης: μια ευρωπαϊκή διάσταση για την πρόληψη του υπερβολικού βάρους, της παχυσαρκίας και των χρόνιων παθήσεων»².

Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες το ποσοστό των υπέρβαρων και των παχυσάρκων³ του πληθυσμού της ΕΕ αυξήθηκε εντυπωσιακά. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα παιδιά καθώς ο εκτιμώμενος επιπολασμός του υπερβολικού βάρους έφθασε το 30% το 2006. Το γεγονός αυτό είναι ενδεικτικό μιας ολοένα και μεγαλύτερης τάσης για κακή διατροφή και ελλιπή σωματική άσκηση στον πληθυσμό της ΕΕ, η οποία εύλογα αναμένεται να αυξήσει τα μελλοντικά ποσοστά ορισμένων χρόνιων παθήσεων, όπως οι καρδιαγγειακές παθήσεις, η υπέρταση, ο διαβήτης τύπου 2, τα εγκεφαλικά, ορισμένες μορφές καρκίνου, οι μυοσκελετικές διαταραχές, ακόμη και ορισμένες ψυχικές παθήσεις. Μακροπρόθεσμα αυτό θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στο προσδόκιμο ζωής στην ΕΕ καθώς και στην ποιότητα ζωής ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού της.

Το Συμβούλιο ζήτησε επανειλημμένα⁴ από την Επιτροπή να αναλάβει ενέργειες στον τομέα της διατροφής και της σωματικής άσκησης, μεταξύ άλλων, στα συμπεράσματα του Συμβουλίου για την παχυσαρκία, την προώθηση της καρδιαγγειακής υγείας και το διαβήτη.

¹ http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/platform_en.htm

² http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/green_paper/consultation_en.htm

³ Το πρόβλημα του υπερβολικού βάρους και της παχυσαρκίας μπορεί με απλά λόγια να εκφρασθεί ως εξής: η υπερβολική πρόσληψη ενέργειας από τροφές και η χαμηλή ή ανεπαρκής δαπάνη ενέργειας ισοδυναμούν με πλεονάζουσα ενέργεια η οποία αποθηκεύεται με τη μορφή σωματικού λίπους.

⁴ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 2002 για την παχυσαρκία (ΕΕ C11 της 17.1.2003, σ. 3)· της 2ας Δεκεμβρίου 2003 για τον υγιεινό τρόπο ζωής (ΕΕ C22 της 27.1.2004, σ. 1)· της 2ας Ιουνίου 2004 για την προώθηση της καρδιαγγειακής υγείας (δελτίο τύπου: 9507/04 (Presse 163)· της 6ης Ιουνίου 2005 για την παχυσαρκία, τη διατροφή και τη σωματική άσκηση (δελτίο τύπου: 8980/05 (Presse 117)· της 5ης Ιουνίου 2006 για την προώθηση του υγιεινού τρόπου ζωής και την πρόληψη του διαβήτη τύπου II (ΕΕ C147 της 23.6.2006, σ. 1).

Κατά τη διαβούλευση της πράσινης βίβλου υπήρξε εξαιρετικά ευρεία συναίνεση επί της άποψης ότι η Κοινότητα πρέπει να συμβάλει συνεργαζόμενη με διάφορους ενδιαφερόμενους παράγοντες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο⁵. Οι ερωτώμενοι υπογράμμισαν την ανάγκη για συνέπεια και συνοχή των κοινοτικών πολιτικών καθώς και τη σημασία μιας πολυτομεακής προσέγγισης. Σημείωσαν με έμφαση τη σημασία της ΕΕ όσον αφορά το συντονισμό ενεργειών, όπως η συλλογή και διάδοση ορθών πρακτικών, καθώς και την ανάγκη να καταρτίσει η ΕΕ ένα σχέδιο δράσης και να απευθύνει ένα ισχυρό μήνυμα προς τους ενδιαφερόμενους παράγοντες. Μετά την πράσινη βίβλο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα με τίτλο *«Προώθηση της υγιεινής διατροφής και της σωματικής άσκησης: μια ευρωπαϊκή διάσταση για την πρόληψη του υπερβολικού βάρους, της παχυσαρκίας και των χρόνιων παθήσεων»*, όπου έδωσε εκ νέου έμφαση στα μηνύματα αυτά.

Πριν από την ανάληψη οιασδήποτε δημόσιας δράσης, στον τομέα αυτό, συμπεριλαμβανομένης ενδεχομένως της κοινοτικής, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη τρεις παράμετροι. Πρώτον, το άτομο φέρει την τελική ευθύνη του τρόπου ζωής του καθώς και του τρόπου ζωής των παιδιών του παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζεται η σημασία και η επίδραση του περιβάλλοντος στη συμπεριφορά του. Δεύτερον, μόνον ένας σωστά ενημερωμένος καταναλωτής είναι σε θέση να προβεί σε ορθολογικές αποφάσεις. Τέλος, η καλύτερη αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού θα επιτευχθεί με την προώθηση τόσο της συμπληρωματικότητας όσο και της ένταξης διάφορων συναφών τομέων πολιτικής (οριζόντια προσέγγιση) καθώς και διαφορετικών επιπέδων δράσης (κάθετη προσέγγιση).

Σε πολλούς τομείς τα κύρια επίπεδα δράσης είναι εθνικά ή τοπικά. Η δημόσια δράση της ΕΕ στους τομείς αυτούς αποσκοπεί είτε στη συμπλήρωση και τη βελτιστοποίηση των μέτρων που λαμβάνονται σε άλλα επίπεδα αποφάσεων, εθνικά ή περιφερειακά, είτε στην επίλυση ζητημάτων που αυτά καθαυτά υπάγονται σε κοινοτικές πολιτικές. Πράγματι, ορισμένες ενέργειες έχουν άμεση σχέση με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (όπως οι απαιτήσεις επισήμανσης, οι εγκρίσεις ισχυρισμών υγιεινών ιδιοτήτων και οι διαδικασίες ελέγχου τροφίμων) ενώ άλλες εντάσσονται σε πιο συγκεκριμένα πλαίσια, όπως η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΟΑ για τα φρούτα και τα λαχανικά), οι κοινοτικές πρωτοβουλίες στον τομέα της εκπαίδευσης, η περιφερειακή πολιτική (διαρθρωτικά ταμεία) καθώς και η πολιτική στον οπτικοακουστικό τομέα και στα μέσα επικοινωνίας. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι επίσης σημαντικός όσον αφορά τη συλλογή τοπικών ή εθνικών πρωτοβουλιών που παρουσιάζουν ενδιαφέρον και την εδραίωση πανευρωπαϊκών μηχανισμών ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

Επιπροσθέτως, λόγω του ολοένα και μεγαλύτερου παγκόσμιου χαρακτήρα των περισσότερων βιομηχανικών κλάδων που δραστηριοποιούνται στους τομείς των τροφίμων και της διατροφής, και προκειμένου να αποφευχθεί η αύξηση του πρόσθετου διοικητικού φόρτου λόγω διαφορετικών και ίσως αντίθετων εθνικών κανόνων, καθώς και για να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα σε έναν νέο τομέα που βασίζεται στην καινοτομία και την έρευνα, οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί παράγοντες θεωρούν προτιμότερο ένα σύνολο συντονισμένων ενεργειών σε επίπεδο ΕΕ παρά πολυάριθμες μεμονωμένες ενέργειες σε επίπεδο κρατών μελών.

⁵

http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/green_paper/nutrition_gp_rep_en.pdf

2. ΑΡΧΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Για την αντιμετώπιση αυτού του σημαντικού ζητήματος δημόσιας υγείας απαιτείται να συγχωνευθούν ευρύτερες πολιτικές· από τις πολιτικές για τα τρόφιμα και την προστασία των καταναλωτών έως τις πολιτικές για τον αθλητισμό, την εκπαίδευση και τις μεταφορές. Το ποσοστό των παχυσάρκων είναι μεγαλύτερο μεταξύ των ατόμων που προέρχονται από χαμηλότερες κοινωνικοοικονομικές ομάδες, γεγονός που αποδεικνύει ότι η κοινωνική διάσταση του εν λόγω ζητήματος χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Υπάρχουν τέσσερις ουσιώδεις πτυχές των ενεργειών που παρουσιάζονται στο παρόν έγγραφο.

Οι ενέργειες πρέπει να αναληφθούν σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων, από το τοπικό έως το κοινοτικό επίπεδο. Όσον αφορά την κοινοτική δράση, οι ενέργειες θα προταθούν είτε μέσω της εφαρμογής όλων των συναφών κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων είτε θα συμπληρώσουν τις εθνικές πολιτικές στις περιπτώσεις που αυτό είναι απαραίτητο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 152 της συνθήκης ΕΚ.

Πρώτον, οι ενέργειες πρέπει να στοχεύουν στην αντιμετώπιση των βασικών αιτιών των κινδύνων για την υγεία. Ως εκ τούτου, οι ενέργειες που περιλαμβάνονται στη στρατηγική πρέπει να συμβάλουν στη μείωση όλων των κινδύνων που σχετίζονται με την κακή διατροφή και την ελλιπή σωματική άσκηση, συμπεριλαμβανομένου, αλλά όχι μόνον, του κινδύνου από το υπερβολικό βάρος.

Δεύτερον, οι ενέργειες που περιγράφονται αποσκοπούν στην ανάληψη δράσης σε ευρύ φάσμα τομέων κυβερνητικής πολιτικής και σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης κάνοντας χρήση διαφόρων μέσων, όπως η νομοθεσία, η δικτύωση και η προσέγγιση δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, ενώ αποσκοπούν επίσης στην εξασφάλιση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.

Τρίτον, προκειμένου να είναι αποτελεσματική, η στρατηγική απαιτεί την ανάληψη δράσης από ευρύ φάσμα ιδιωτικών παραγόντων, όπως η βιομηχανία τροφίμων και η κοινωνία των πολιτών, καθώς και τοπικών παραγόντων, όπως τα σχολεία και οι δημοτικές οργανώσεις.

Τέλος, η παρακολούθηση θα έχει ουσιαστική σημασία κατά τα επόμενα έτη. Αυτή η πτυχή είναι ίσως και η πιο σημαντική. Ο αριθμός των δραστηριοτήτων που έχουν ως στόχο τη βελτίωση της διατροφής και την αύξηση της σωματικής άσκησης είναι ήδη σημαντικός και αυξάνεται ανά έτος. Συχνά υπάρχει λίγη ή καθόλου παρακολούθηση με αποτέλεσμα να μην αξιολογούνται επαρκώς οι επιτυχείς ενέργειες ή οι ενέργειες που χρήζουν μικρής βελτίωσης ή ουσιαστικής τροποποίησης.

3. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ανάπτυξη αποτελεσματικών εταιρικών σχέσεων πρέπει να αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της απάντησης της Ευρώπης όσον αφορά την αντιμετώπιση των ζητημάτων που σχετίζονται με τη διατροφή, το υπερβολικό βάρος και την παχυσαρκία καθώς και των προβλημάτων υγείας που σχετίζονται με τα ζητήματα αυτά.

Ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με σκοπό την ανάληψη δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για τη διατροφή, τη σωματική άσκηση και την υγεία ξεκίνησε το Μάρτιο του 2005 προκειμένου να προσφέρει ένα κοινό φόρουμ σε όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁶.

Το φόρουμ αυτό έχει ως στόχο την πραγματοποίηση εθελοντικών ενεργειών για την καταπολέμηση της παχυσαρκίας συμπληρώνοντας και υποστηρίζοντας άλλες προσεγγίσεις. Μεταξύ των μελών συγκαταλέγονται οργανώσεις που αντιπροσωπεύουν τη βιομηχανία, τους ερευνητικούς οργανισμούς και την κοινωνία των πολιτών στους τομείς της δημόσιας υγείας και των καταναλωτών. Τα μέλη έχουν δεσμευθεί, στο πλαίσιο των τομέων όπου δραστηριοποιούνται, να προβούν σε ενέργειες που μπορούν να καταπολεμήσουν την παχυσαρκία. Το Μάρτιο του 2007 η πλατφόρμα δημοσίευσε την τελευταία της έκθεση παρακολούθησης σχετικά με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα έως σήμερα⁷.

Η Επιτροπή σκοπεύει να συνεχίσει και να αναπτύξει περαιτέρω τις δραστηριότητες της πλατφόρμας ως κύριο μέσο εφαρμογής της παρούσας στρατηγικής. Σε διάστημα δύο ετών τα μέλη ανέλαβαν περισσότερες από 200 πρωτοβουλίες σχετικά με τη διατροφή και τη σωματική άσκηση στην ΕΕ. Επιπροσθέτως, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τον συμφωνηθέντα στόχο για ένα σαφές και αξιόπιστο σύστημα παρακολούθησης των δεσμεύσεων και την συμφωνηθείσα προσέγγιση ενίσχυσης της τοπικής διάστασης των ενεργειών (συμμετοχή εθνικών, περιφερειακών και κοινοτικών αρχών).

Ενίσχυση των τοπικών δικτύων δράσης

Η επίτευξη απτών αποτελεσμάτων είναι δυνατή μόνο μέσα από ολοκληρωμένες εταιρικές σχέσεις και τη συμβολή των τοπικών ενδιαφερόμενων παραγόντων. Για το σκοπό αυτό και για την εφαρμογή μιας από κοινού προσέγγισης και την εδραίωση ενός από κοινού στόχου, είναι σημαντικό να καταρτισθεί ένα πλαίσιο δράσης καθώς και τα κατάλληλα φόρα που θα μπορούν να συνδέουν τους παράγοντες σε όλα τα επίπεδα. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα είναι ένα μοντέλο που θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο μίμησης σε τοπικό επίπεδο.

Ως γενική αρχή, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι τέτοιου είδους φόρα πρέπει να χαρακτηρίζονται από ευρεία συμμετοχή ενδιαφερόμενων παραγόντων δίνοντας στη διοικητική αρχή συντονιστικό ρόλο έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι ενέργειες εμπίπτουν στο πλαίσιο της δημόσιας υγείας. Η Επιτροπή ανέπτυξε περαιτέρω τις σκέψεις της για το θέμα αυτό σε έγγραφο αναφοράς με τίτλο «Γενικεύοντας την ιδέα της εταιρικής σχέσης»⁸.

Τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των μέσων επικοινωνίας έτσι ώστε να αναπτύσσονται κοινά μηνύματα και εκστρατείες.

Η πλατφόρμα ήταν επιτυχής διότι είχε ως αποτέλεσμα την ανάληψη ενεργειών από ενδιαφερόμενους παράγοντες σε ένα ευρύ φάσμα τομέων· για το λόγο αυτό και προκειμένου να βελτιωθεί η σύνδεση με τις δημόσιες διοικήσεις καθώς και η αποτελεσματική ανταλλαγή πρακτικών, η Επιτροπή προτίθεται να συγκροτήσει μια ομάδα υψηλού επιπέδου για ζητήματα

⁶ Χάρτης της πλατφόρμας, Μάρτιος 2005

⁷ http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/docs/platform_charter.pdf

⁸ http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/docs/eu_platform_2mon-framework_en.pdf

που έχουν σχέση με τη διατροφή και τη σωματική δραστηριότητα. Στόχος της ομάδας αυτής θα είναι η εξασφάλιση της ανταλλαγής ιδεών και πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών συμπεριλαμβάνοντας όλες τις κυβερνητικές πολιτικές. Η σύνδεση με την ευρωπαϊκή πλατφόρμα θα καταστήσει δυνατή την ταχεία επικοινωνία μεταξύ των τομέων, ενθαρρύνοντας την ταχεία ανταλλαγή και τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Ο ρόλος του υφιστάμενου δικτύου για τη διατροφή και τη σωματική δραστηριότητα θα συνεχίσει να εξελίσσεται με στόχο την υποστήριξη και τη διευκόλυνση του έργου της ομάδας.

4. ΣΥΝΟΧΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η παρούσα λευκή βίβλος επικεντρώνεται σε ενέργειες που μπορούν να πραγματοποιηθούν σε επίπεδο ΕΕ για την προώθηση ζητημάτων που αφορούν τη διατροφή και την υγεία. Ως εκ τούτου, επικεντρώνεται σε ενέργειες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Κοινότητας, όπως η θέσπιση νομοθετικών πράξεων ή η χρηματοδότηση σχετικών προγραμμάτων, ή σε ενέργειες η ευρωπαϊκή διάσταση των οποίων έχει προστιθέμενη αξία, όπως η διευκόλυνση του διαλόγου με ενδιαφερόμενους παράγοντες της βιομηχανίας τροφίμων που δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο ή η κατάρτιση συγκριτικών δεικτών με στόχο την παρακολούθηση των κρατών μελών στο σύνολό τους.

Καλύτερα ενημερωμένοι καταναλωτές

Οι γνώσεις, οι προτιμήσεις και η συμπεριφορά ενός ατόμου, όσον αφορά για παράδειγμα τον τρόπο ζωής και τις διατροφικές του συνήθειες, διαμορφώνονται από το περιβάλλον του. Αυτό έχει σχέση, από τη μία πλευρά, με την πρόσβαση σε σαφή, συνεπή και τεκμηριωμένη πληροφόρηση όταν το άτομο λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με το είδος των τροφίμων που πρόκειται να αγοράσει, και, από την άλλη, με το ευρύτερο περιβάλλον πληροφόρησης, το οποίο με τη σειρά του διαμορφώνεται από πολιτιστικούς παράγοντες, όπως η διαφήμιση και άλλα μέσα επικοινωνίας.

Η Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες για την ανάπτυξη και των δύο αυτών τομέων. Η επισήμανση σχετικά με τις θρεπτικές ιδιότητες είναι ένας τρόπος με τον οποίο μπορούν να ενημερωθούν οι καταναλωτές και ο οποίος είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί για την προώθηση ορθολογικών, από την άποψη της υγείας, αποφάσεων κατά την αγορά τροφίμων και ποτών. Η Επιτροπή επανεξετάζει επί του παρόντος τη νομοθεσία που διέπει την επισήμανση σχετικά με τις θρεπτικές ιδιότητες και σκοπεύει να προτείνει στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο την ενίσχυσή της έτσι ώστε να καταστεί μέσο ενημέρωσης των καταναλωτών. Σε συνέχεια της διαβούλευσης σχετικά με την επισήμανση, η οποία διεξάχθηκε την άνοιξη του 2006⁹, η Επιτροπή αναθεωρεί επί του παρόντος τις επιλογές επισήμανσης όσον αφορά τις θρεπτικές ιδιότητες. Μεταξύ των ζητημάτων που εξετάζονται είναι το κατά πόσον πρέπει να εισαχθεί η υποχρεωτική επισήμανση, ο αριθμός των θρεπτικών ουσιών που πρέπει να συμπεριληφθούν στην επισήμανση και η νομοθετική ρύθμιση για την επισήμανση που βρίσκεται στο εμπρόσθιο μέρος της συσκευασίας (δηλαδή η απλοποιημένη επισήμανση ή η καθοδήγηση/προειδοποιητική σήμανση).

⁹ Επισήμανση: ανταγωνιστικότητα, ενημέρωση καταναλωτών και βελτίωση της νομοθεσίας για την ΕΕ («Labelling: Competitiveness, Consumer Information and Better Regulation»). Συμβουλευτικό έγγραφο της ΓΔ SANCO. Φεβρουάριος 2006.

Μια περαιτέρω πτυχή είναι η νομοθετική ρύθμιση όσον αφορά τους ισχυρισμούς των παραγωγών για τα προϊόντα τους. Ο κανονισμός αριθ. 1924/2006 σχετικά με τους ισχυρισμούς διατροφής και υγείας που διατυπώνονται στα τρόφιμα τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2007. Κύριος στόχος είναι να εξασφαλισθεί ότι οι ισχυρισμοί διατροφής και υγείας σε τρόφιμα βασίζονται σε αξιόπιστα επιστημονικά στοιχεία ώστε να αποφευχθεί η παραπλάνηση των καταναλωτών από ανακριβείς ή συγκεχυμένους ισχυρισμούς.

Η διαφήμιση και το μάρκετινγκ συνιστούν τομείς με ισχυρή επίδραση που στόχο τους έχουν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των καταναλωτών. Υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η διαφήμιση και το μάρκετινγκ τροφίμων επηρεάζουν τη διατροφή και ιδιαίτερα τη διατροφή των παιδιών. Από τον Οκτώβριο του 2005 έως το Μάρτιο του 2006 η Επιτροπή οργάνωσε μια στρογγυλή τράπεζα για τη διαφήμιση με σκοπό τη διερεύνηση προσεγγίσεων αυτορρύθμισης και του τρόπου αλληλεπίδρασης και αλληλοσυμπλήρωσης νομοθεσίας και αυτορρύθμισης. Το αποτέλεσμα ήταν η παρουσίαση στην έκθεση της ανωτέρω στρογγυλής τράπεζας ενός μοντέλου βέλτιστης πρακτικής (ή προτύπων διακυβέρνησης) αναφορικά με την αυτορρύθμιση¹⁰. Τα πρότυπα αυτά πρέπει να εφαρμόζονται στο συγκεκριμένο τομέα της διαφήμισης τροφίμων για παιδιά. Οι εθελοντικές προσπάθειες πρέπει να συμπληρώνουν τις υφιστάμενες και διαφορετικές προσεγγίσεις που ακολουθούν τα κράτη μέλη, όπως ο κώδικας PAOS της Ισπανίας και η πρόσφατη πρωτοβουλία του Γραφείου Επικοινωνίας του Ηνωμένου Βασιλείου. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπογραμμισθεί το αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εισαγωγή κώδικα συμπεριφοράς όσον αφορά τη διαφήμιση τροφίμων για παιδιά με μεγάλη περιεκτικότητα σε λιπαρά ή ζάχαρη κατά τη συζήτηση της τροποποίησης της οδηγίας για τις «υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας» (YOAME)¹¹. Η νέα οδηγία YOAME προβλέπει ότι οι πάροχοι υπηρεσιών μέσων επικοινωνίας πρέπει να ενθαρρύνονται από τα κράτη μέλη και από την Επιτροπή να αναπτύξουν κώδικες συμπεριφοράς για την εμπορική επικοινωνία όσον αφορά τα τρόφιμα και τα ποτά για παιδιά. Η Επιτροπή προτιμά, στο στάδιο αυτό, να διατηρήσει την υφιστάμενη εθελοντική προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ λόγω του ότι δίνει τη δυνατότητα ταχείας και αποτελεσματικής αντιμετώπισης των αυξανόμενων ποσοστών υπέρβαρων και παχύσαρκων ατόμων. Το 2010 η Επιτροπή πρόκειται να αξιολογήσει την προσέγγιση αυτή καθώς και τα διάφορα μέτρα που λαμβάνει η βιομηχανία και να αποφασίσει για το εάν απαιτούνται νέες προσεγγίσεις.

Σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και τους σχετικούς ενδιαφερόμενους παράγοντες, η Επιτροπή θα καταρτίσει και θα υποστηρίξει ειδικές εκστρατείες ενημέρωσης και εκπαίδευσης με στόχο τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για προβλήματα υγείας που οφείλονται στην κακή διατροφή, το υπερβολικό βάρος και την παχυσαρκία. Οι εκστρατείες αυτές θα επικεντρώνονται ιδιαίτερα σε ευάλωτες ομάδες όπως τα παιδιά.

¹⁰ http://ec.europa.eu/consumers/overview/report_advertising_en.htm

¹¹ Αποκαλούμενη στο παρελθόν ως οδηγία για την «τηλεόραση χωρίς σύνορα»

Δυνατότητα υγιεινών επιλογών

Η υγιεινή διατροφή προϋποθέτει την εξασφάλιση της δυνατότητας υγιεινών επιλογών για τους καταναλωτές. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την παραγωγή και προμήθεια τροφίμων στην Ευρώπη. Εξασφαλίζοντας τη διαθεσιμότητα των τροφίμων με τα οποία τρέφονται οι Ευρωπαίοι, μπορεί επίσης να συμβάλει στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής διατροφής και στην καταπολέμηση της παχυσαρκίας και του υπερβολικού βάρους. Η Επιτροπή έχει δεσμευθεί, στο πλαίσιο της ΚΓΠ, να προωθεί στόχους δημόσιας υγείας· το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι η αναθεώρηση της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (ΚΟΑ) για τα φρούτα και τα λαχανικά, η οποία αποσκοπεί στην προώθηση της κατανάλωσής τους σε συγκεκριμένους χώρους, όπως τα σχολεία.

Για παράδειγμα, ως μέρος της μεταρρύθμισης της ΚΟΑ για τα φρούτα και τα λαχανικά, η Επιτροπή θα εντάξει την κατανάλωση φρούτων και λαχανικών από παιδιά στις προτάσεις της για διανομή της πλεονάζουσας παραγωγής σε εκπαιδευτικά ιδρύματα και σε κέντρα διακοπών για παιδιά. Η Επιτροπή προτείνει επίσης την αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης της ΕΕ σε 60% για τα σχέδια προώθησης που απευθύνονται σε καταναλωτές νεαρής ηλικίας (παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών). Οι ενώσεις παραγωγών θα επικεντρωθούν σε καταναλωτές νεαρής ηλικίας στις υπό εξέλιξη εκστρατείες προώθησης που συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Στο ίδιο πλαίσιο, μια άλλη σημαντική παράμετρος που πρέπει να εξετασθεί είναι ο τρόπος εξασφάλισης μιας ικανοποιητικής ή μεγαλύτερης οικονομικής προσιτότητας των φρούτων και των λαχανικών ώστε να προωθηθεί η κατανάλωσή τους ιδιαίτερα από νεαρά άτομα. Η εφαρμογή ενός σχεδίου προώθησης της κατανάλωσης φρούτων στα σχολεία, το οποίο θα συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Το σχέδιο αυτό πρέπει να επικεντρώνεται στα παιδιά ηλικίας μεταξύ 4 και 12 ετών και να αποτελεί μέρος της αναθεώρησης της ΚΟΑ για τα φρούτα και τα λαχανικά.

Το ενδιαφέρον για τη σύσταση των μεταποιημένων τροφίμων και το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο επαναπροσδιορισμός της σύστασής τους για μια πιο υγιεινή διατροφή αυξάνεται ολοένα και περισσότερο. Η βιομηχανία έχει ήδη προβεί σε σημαντικές ενέργειες, αλλά αυτές δεν είχαν πάντοτε ενιαίο χαρακτήρα όσον αφορά τα προϊόντα και τα κράτη μέλη. Ορισμένα κράτη μέλη ενθαρρύνουν τον επαναπροσδιορισμό της σύστασης των τροφίμων, για παράδειγμα από την άποψη της περιεκτικότητάς τους σε λιπαρά, κεκορεσμένα λίπη και trans-λιπαρά οξέα, αλάτι και ζάχαρη. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε η CIAA¹² το 2006 στην ΕΕ, μία στις τρεις εταιρείες δήλωσε ότι τροποποίησε τη σύσταση τουλάχιστον του 50% των προϊόντων της το 2005 και το 2006. Η τροποποίηση αυτή έγινε για μια ευρεία ποικιλία τροφίμων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα δημητριακά για πρωινό, τα ποτά, τα μπισκότα, τα προϊόντα ζαχαροπλαστικής, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, οι σάλτσες, οι σούπες, τα καρυκεύματα, τα έλαια, τα σνακ και τα τρόφιμα με μεγάλη περιεκτικότητα σε ζάχαρη.

Η Επιτροπή προτείνει την έναρξη μελέτης το 2008 για την εξέταση των δυνατοτήτων επαναπροσδιορισμού της σύστασης των τροφίμων προκειμένου να μειωθούν τα ποσοστά των θρεπτικών αυτών συστατικών δεδομένου του ρόλου που διαδραματίζουν για την εμφάνιση χρόνιων παθήσεων. Η εν λόγω μελέτη θα περιλαμβάνει την αξιολόγηση των ενεργειών που έχουν αναληφθεί έως σήμερα στο πλαίσιο τόσο νομοθετικών ρυθμίσεων όσο και εθελοντικών μέτρων, με σκοπό την παροχή μιας βάσης για την εκτίμηση της μελλοντικής προόδου.

¹²

Συνομοσπονδία Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών.

Η Επιτροπή σκοπεύει να διευκολύνει, στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων, τη διεξαγωγή εκστρατειών για τον επαναπροσδιορισμό της σύστασης των τροφίμων με στόχο τη χαμηλή τους περιεκτικότητα σε αλάτι λόγω του ότι υπάρχουν σαφή στοιχεία που αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητά τους, καθώς και εκστρατειών που αποσκοπούν στη βελτίωση του θρεπτικού περιεχομένου των μεταποιημένων τροφίμων στην ΕΕ γενικότερα.

Προώθηση της σωματικής άσκησης

Η σωματική άσκηση περιλαμβάνει μια σειρά δραστηριοτήτων, από τα οργανωμένα αθλήματα έως την «ενεργό» μετακίνηση προς και από τον τόπο εργασίας¹³ ή τις δραστηριότητες στο ύπαιθρο. Η Επιτροπή πιστεύει ότι τα κράτη μέλη και η ΕΕ πρέπει να λάβουν προληπτικά μέτρα προκειμένου να αναστρέψουν τη μείωση των ποσοστών σωματικής άσκησης τις τελευταίες δεκαετίες, η οποία οφείλεται σε πολλούς λόγους.

Οι προσπάθειες που καταβάλλουν τα άτομα για την εύρεση τρόπων αύξησης της σωματικής άσκησης στην καθημερινή τους ζωή πρέπει να υποστηριχθούν μέσω της ανάπτυξης ενός ευνοϊκού για το σκοπό αυτό φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει επίσης τις βιώσιμες ενέργειες στον τομέα των αστικών μεταφορών μέσω της πολιτικής συνοχής, της πρωτοβουλίας CIVITAS και του προγράμματος «Ευφυής ενέργεια – Ευρώπη», που εισέρχεται σε νέα φάση το 2007. Τα σχέδια που προωθούν το περπάτημα και τις μετακινήσεις με ποδήλατο θεωρούνται σημαντικό μέρος των ενεργειών αυτών και ενθαρρύνεται η υποβολή σχετικών αιτήσεων από τοπικές αρχές. Η Επιτροπή επιθυμεί να διασφαλίσει ότι οι υφιστάμενες επιδοτήσεις για δημόσιες υποδομές αξιοποιούνται πλήρως για σκοπούς που άπτονται ενός υγιεινού τρόπου ζωής, όπως η «ενεργός» μετακίνηση από και προς τον τόπο εργασίας. Εντός του 2007 θα δημοσιεύσει έναν «αστικό οδηγό» για τις τοπικές αρχές προκειμένου να προωθήσει την ενημέρωση σχετικά με τις εν λόγω δυνατότητες χρηματοδότησης σε όλους τους τομείς.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα δημοσιεύσει μια πράσινη βίβλο για τις αστικές μεταφορές το 2007 και στη συνέχεια ένα σχέδιο δράσης το 2008. Η Επιτροπή σκοπεύει επίσης να δημοσιεύσει οδηγίες όσον αφορά τα σχέδια βιώσιμων αστικών μεταφορών.

Η Επιτροπή θα υποβάλει επίσης μια λευκή βίβλο σχετικά με την άθληση προκειμένου να παρουσιάσει προτάσεις για την αύξηση των ποσοστών συμμετοχής στην άθληση στην ΕΕ και για την επέκταση του κινήματος άθλησης, ώστε να περιλαμβάνει τη σωματική άσκηση γενικότερα.

¹³ Η μετακίνηση προς και από τον τόπο εργασίας με τα πόδια, το ποδήλατο ή οποιοδήποτε άλλα σωματικά «ενεργό» τρόπο.

Ομάδες και χώροι προτεραιότητας

Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, η παιδική παχυσαρκία αυξάνεται εντυπωσιακά στην Ευρώπη και επηρεάζει δυσανάλογα τα παιδιά που προέρχονται από χαμηλές κοινωνικοοικονομικές ομάδες. Δύο από τους στόχους της πολιτικής συνοχής της ΕΕ για την περίοδο 2007-13 είναι η αύξηση της συμβολής των αστικών κέντρων στην ανάπτυξη και την απασχόληση και η διατήρηση ενός υγιούς εργατικού δυναμικού¹⁴. Όσον αφορά τα προγράμματα που επικεντρώνονται στις αστικές περιοχές, τα μέτρα ανάπτυξης δημόσιων χώρων είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν υποδομές σε κοινωνικά ή οικονομικά μη προνομιούχες περιοχές και να παρέχουν, κατά συνέπεια, ελκυστικά μέρη για σωματική άσκηση. Παράλληλα, οι προτεραιότητες του προγράμματος που αφορούν ένα υγιές εργατικό δυναμικό αναμένεται να συμβάλουν στη «συρρίκνωση του χάσματος» όσον αφορά τις υγειονομικές υποδομές και τους κινδύνους για την υγεία. Οι ενέργειες που προωθούν τη σωματική άσκηση μπορούν να διαδραματίσουν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο αυτών των προγραμματικών προτεραιοτήτων.

Η παιδική ηλικία είναι μια σημαντική περίοδος για την εδραίωση της προτίμησης προς υγιεινές συμπεριφορές, καθώς και για την εκμάθηση των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες στην καθημερινή ζωή προκειμένου να διάγει κανείς έναν υγιεινό τρόπο ζωής¹⁵. Είναι σαφές ότι τα σχολεία παίζουν σημαντικό ρόλο από την άποψη αυτή. Πρόκειται επίσης για τομέα όπου υπάρχουν ήδη απτές αποδείξεις της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης: οι μελέτες δείχνουν ότι ενέργειες που επικεντρώνονται σε τοπικό επίπεδο, σε εξαιρετικά ευρεία βάση, και στοχεύουν σε παιδιά ηλικίας 0-12 ετών έχουν μακροπρόθεσμη αποτελεσματικότητα όσον αφορά την αλλαγή της συμπεριφοράς. Οι εργασίες πρέπει να επικεντρώνονται στη διατροφική εκπαίδευση και τη σωματική άσκηση. Η εκπαίδευση όσον αφορά την υγεία και τη σωματική άσκηση συγκαταλέγονται μεταξύ των προτεραιοτήτων του νέου προγράμματος διά βίου μάθησης (2007-2013) και πιο συγκεκριμένα του υποπρογράμματος Comenius για τη σχολική εκπαίδευση. Υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής σχεδίων που αφορούν τη διατροφή και τη σωματική άσκηση δίνοντας έμφαση στην άθληση και ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ των σχολείων, των φορέων κατάρτισης του εκπαιδευτικού προσωπικού, των τοπικών και εθνικών αρχών και των αθλητικών ενώσεων.

Το 2007 η Επιτροπή θα χρηματοδοτήσει μια μελέτη για τη σχέση μεταξύ της παχυσαρκίας και της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης ώστε να εξετασθούν οι πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις όσον αφορά τις χαμηλές κοινωνικοοικονομικές ομάδες.

¹⁴ Πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης, στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας 2007-2013, απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Οκτωβρίου 2006.

¹⁵ Τα προγράμματα EPODE και «Tiger Kids» είναι δύο καινοτόμα παραδείγματα κοινοτικών σχεδίων προώθησης υγιεινών συμπεριφορών των παιδιών. Το EPODE, για παράδειγμα, φέρνει σε επαφή τους γονείς, τους δασκάλους, τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας και την τοπική επιχειρηματική κοινότητα σε πόλεις της Γαλλίας. Οι ενέργειες περιλαμβάνουν εκδηλώσεις, όπως οι ειδικές «εβδομάδες τροφίμων», κατά τις οποίες τα παιδιά εξοικειώνονται με την υγιεινή διατροφή, και οργάνωση και εποπτεία από τους γονείς «λεωφορείων πεζών» προς το σχολείο. Το πρόγραμμα «Tiger Kids» επικεντρώνεται σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας σε τέσσερις περιφέρειες της Γερμανίας και αποσκοπεί στην καθιέρωση ενός προτύπου ποιότητας για την πρόληψη της παχυσαρκίας. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, οι γονείς συμμετέχουν προωθώντας την υγιεινή διατροφή και τη σωματική άσκηση των παιδιών τόσο εντός όσο και εκτός του σχολείου.

Δημιουργία βάσης στοιχείων με στόχο τη συμβολή τους στη χάραξη πολιτικών

Η Επιτροπή σκοπεύει να βασισθεί στα ισχυρά θεμέλια που έθεσαν τα προηγούμενα πλαίσια έρευνας στους τομείς της διατροφής, της παχυσαρκίας και των κύριων παθήσεων που προκαλούνται από μη υγιεινούς τρόπους ζωής, όπως ο καρκίνος, ο διαβήτης και οι αναπνευστικές παθήσεις. Η Επιτροπή έχει εντοπίσει την ανάγκη για περισσότερη ενημέρωση σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν καθοριστικά την επιλογή των τροφών και, στο πλαίσιο του έβδομου προγράμματος-πλαίσιου, θα ορίσει ως κύριους τομείς έρευνας τη συμπεριφορά των καταναλωτών, την επίδραση των τροφίμων και της διατροφής στην υγεία, τους παράγοντες πρόληψης της παχυσαρκίας σε ομάδες-στόχους, όπως τα βρέφη, τα παιδιά και οι έφηβοι, καθώς και τις αποτελεσματικές διαιτητικές παρεμβάσεις. Το πρόγραμμα θα εξετάζει επίσης τους παράγοντες που είναι καθοριστικοί για την κατάσταση της υγείας, την πρόληψη των ασθενειών και την προώθηση της υγείας ως μέρος του θέματος «Βελτιστοποίηση της φροντίδας υγείας των ευρωπαίων πολιτών» (Optimising the delivery of healthcare to European citizens).

Από το 2006 η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EAAT) έχει το νέο καθήκον της παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης προς την Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού για τη διατροφή και τους ισχυρισμούς υγιεινών ιδιοτήτων. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης όσον αφορά το θεραπευτικό προφίλ τροφίμων για τα οποία προβάλλονται ισχυρισμοί υγιεινών ιδιοτήτων καθώς και την αξιολόγηση της επιστημονικής τεκμηρίωσης των ισχυρισμών αυτών. Επιπλέον παράδειγμα της συμβολής της EAAT στον τομέα της διατροφής είναι η επικαιροποίηση των προσλαμβανόμενων ποσοτήτων αναφοράς όσον αφορά την ενέργεια και τα θρεπτικά στοιχεία για τον πληθυσμό της Ευρώπης.

Ανάπτυξη εθνικών συστημάτων παρακολούθησης

Δεν υπάρχει ευρεία εναρμόνιση του τρόπου συλλογής των εθνικών στοιχείων για τους δείκτες παχυσαρκίας και υπερβολικού βάρους, γεγονός που καθιστά δύσκολη τη σύγκριση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επιπροσθέτως, δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία για σημαντικούς τομείς, όπως η κατανάλωση τροφίμων.

Η Επιτροπή έχει εντοπίσει ότι υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης της παρακολούθησης σε τρία βασικά επίπεδα. Πρώτον, σε ευρύτερο επίπεδο για την εξασφάλιση συνεπών και συγκρίσιμων στοιχείων για τους δείκτες συνολικής προόδου -στο πλαίσιο των δεικτών υγείας για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ECHI)- όσον αφορά τη διατροφή και τη σωματική άσκηση, όπως ο επιπολασμός της παχυσαρκίας. Δεύτερον, για το συστηματικό προσδιορισμό των ενεργειών που αναλαμβάνονται από τα κράτη μέλη έτσι ώστε να υπάρχει παρακολούθηση και αξιολόγηση του αντικτύπου τους. Τρίτον, σε σχέση με μεμονωμένα σχέδια και προγράμματα, δεδομένης της συμβολής τους ως θεμελιωδών στοιχείων μιας αποτελεσματικής αντίδρασης της κοινωνίας.

Για την ενίσχυση της παρακολούθησης σε ευρύτερο επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδίασε μια ευρωπαϊκή έρευνα για την υγεία με συνεντεύξεις (EHIS), η οποία θα είναι έτοιμη προς εφαρμογή το 2007 και θα εδραιώσει μια εναρμονισμένη προσέγγιση για την τακτική συλλογή μέσω του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος (ESS) στατιστικών δεδομένων σχετικά με το ύψος και το βάρος, την εκτέλεση σωματικής άσκησης και τη συχνότητα κατανάλωσης φρούτων και λαχανικών βάσει ιδίας δήλωσης. Έως το 2010 η Επιτροπή αναμένει ότι θα εδραιώσει την ευρωπαϊκή έρευνα εξέτασης της υγείας (EHES) με σκοπό τη συγκέντρωση αντικειμενικών πληροφοριών για ένα φάσμα μέτρων που αφορούν τη διατροφή, συμπεριλαμβανομένων του ΔΜΣ, της χοληστερίνης και της υπέρτασης, σε τυχαίο δείγμα του πληθυσμού. Η EUROSTAT βρίσκεται επίσης στο στάδιο της δημιουργίας ενός πρώτου συνόλου δεικτών κατανάλωσης τροφίμων για την παρακολούθηση των διατροφικών συμπεριφορών και τάσεων. Σημείο εστίασης των ενεργειών αυτών στο πλαίσιο του ESS είναι η παροχή ποιοτικών δεδομένων και δεικτών σχετικά με την κατάσταση της υγείας (συμπεριλαμβανομένης της παχυσαρκίας) καθώς τον τρόπο ζωής (συμπεριλαμβανομένης της διατροφής και της σωματικής άσκησης).

Κύριοι στόχοι είναι ο καθορισμός του φάσματος πολιτικών και δράσεων στα κράτη μέλη και η ενίσχυση της παρακολούθησης και αξιολόγησης του αντικτύπου τους. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να υποστηρίζει τη λειτουργία της παρακολούθησης μέσω των σχεδίων της στο πλαίσιο του προγράμματος για τη δημόσια υγεία, τα οποία υποστηρίζουν ενέργειες δικτύωσης και ανταλλαγής πληροφοριών όσον αφορά τις ορθές πρακτικές στον τομέα της διατροφής και της σωματικής άσκησης καθώς και της πρόληψης της παχυσαρκίας.

5. ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Η Επιτροπή έχει καταρτίσει μια ολοκληρωμένη σειρά ενεργειών που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της και οι οποίες πρόκειται να τεθούν σε εφαρμογή στο πλαίσιο διάφορων τομέων πολιτικής. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ωστόσο, το πρωταρχικό σημείο εστίασης πρέπει να είναι διάφορες ενέργειες των κρατών μελών που διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο για την αντιμετώπιση ζητημάτων που έχουν σχέση με τη διατροφή, το υπερβολικό βάρος και την παχυσαρκία. Το συνολικό φάσμα των ενεργειών της Επιτροπής που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της και αναλαμβάνονται στο πλαίσιο διάφορων πολιτικών υποστηρίζουν ή συμπληρώνουν οι ενέργειες των κρατών μελών. Οι διαφορές στη διατροφή στα διάφορα κράτη μέλη και οι διαφορές όσον αφορά τις πολιτικές προσεγγίσεις είναι σημαντικές. Επιπλέον είναι σημαντικό να συνεχισθεί η ανάληψη ενεργειών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δηλαδή πιο κοντά στους πολίτες της ΕΕ. Οι παρεμβάσεις στα επίπεδα αυτά έχουν ζωτική σημασία για την προσαρμογή σχεδιασμένων και επικυρωμένων γενικών προσεγγίσεων σε συγκεκριμένα τοπικά περιβάλλοντα. Είναι επίσης απαραίτητη η παρακολούθηση, η αξιολόγηση και η διαβούλευση σχετικά με τις ενέργειες αυτές. Η Επιτροπή θα συγκεντρώσει και, μαζί με την ομάδα υψηλού επιπέδου, θα αξιολογήσει αυτές τις εθνικές και περιφερειακές ενέργειες και στη συνέχεια θα τις δημοσιεύσει στον δικτυακό της τόπο¹⁶. Η Επιτροπή σκοπεύει να αξιοποιήσει την ομάδα υψηλού επιπέδου που αναφέρθηκε παραπάνω ώστε να προωθήσει τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών και να παράσχει την υποστήριξη που θα μπορούσε ενδεχομένως να θεωρηθεί σκόπιμη σε κοινοτικό επίπεδο.

¹⁶ http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/publichealth_en.htm

Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο όσον αφορά την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων για τοπικές ενέργειες που μπορούν να παράσχουν υποστήριξη σε εθελοντικές πρωτοβουλίες, όπως η προώθηση της υπεύθυνης διαφήμισης.

6. ΤΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΡΑΞΟΥΝ ΟΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Ο ρόλος των ιδιωτικών φορέων έχει μεγάλη σημασία για την προώθηση υγιεινών επιλογών για τους καταναλωτές καθώς και για την παροχή σε αυτούς της δυνατότητας να λαμβάνουν αποφάσεις που θα έχουν θετικό αντίκτυπο στην υγεία τους. Οι ενέργειες των ιδιωτικών φορέων στον τομέα αυτό μπορούν να συμπληρώσουν την κυβερνητική πολιτική και τις νομοθετικές πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Στις περιπτώσεις που ιδιωτικοί φορείς δραστηριοποιούνται σε διάφορα κράτη μέλη, όπως συμβαίνει στην περίπτωση ισχυρών βιομηχανικών παραγόντων, ένας περαιτέρω ευρύς τομέας δράσης είναι η ανάπτυξη μιας ενιαίας προσέγγισης για τους καταναλωτές στο σύνολο της ΕΕ.

Παροχή υγιεινών επιλογών που είναι και οικονομικά προσιτές: Ο κλάδος των τροφίμων (από τους παραγωγούς έως τους λιανοπωλητές) θα μπορούσε να πραγματοποιήσει εμφανείς βελτιώσεις σε τομείς όπως ο επαναπροσδιορισμός της σύστασης των τροφίμων όσον αφορά την περιεκτικότητά τους σε αλάτι, λιπαρά, ιδιαίτερα κεκορεσμένα λιπαρά και trans-λιπαρά οξέα, και ζάχαρη για τους καταναλωτές στην ΕΕ και να εξετάσει τρόπους προώθησης της αποδοχής από τους καταναλωτές αυτών των νέων προϊόντων. Υπάρχουν επίσης στοιχεία ότι ορθές πρακτικές που εφαρμόζουν λιανοπωλητές σε κράτη μέλη και οι οποίες συνίστανται στην προώθηση σε τακτική βάση υγιεινών προϊόντων, όπως φρούτα και λαχανικά, σε φθηνές τιμές, είχαν θετικά αποτελέσματα για τη διατροφή.

Ενημέρωση των καταναλωτών: Οι λιανοπωλητές και οι εταιρείες τροφίμων θα μπορούσαν να συμβάλουν στις υφιστάμενες εθελοντικές εθνικές πρωτοβουλίες.

Η Επιτροπή εργάζεται για την προώθηση καλύτερων κανόνων όσον αφορά τη διαφήμιση και το μάρκετινγκ, εξασφαλίζοντας ότι τηρούνται τουλάχιστον τα κριτήρια αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διαφημιστικών Προτύπων (ΕΕΔΠ) σε όλα τα κράτη μέλη. Από την άποψη αυτή, στην οδηγία ΥΟΑΜΕ υπάρχει μια νέα διάταξη που προβλέπει ότι τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν συστήματα ρύθμισης από κοινού και αυτορρύθμισης σε εθνικό επίπεδο, όταν τυγχάνουν της αποδοχής των ενδιαφερομένων παραγόντων.

Η Επιτροπή χαιρετίζει περαιτέρω πρωτοβουλίες εταιρειών με ηγετική θέση στην αγορά, που αποσκοπούν στην επίτευξη του στόχου αυτού.

Η επιτυχής αυτορρύθμιση συνίσταται στη λειτουργία συστημάτων για την παρακολούθηση της εξέλιξης και της τήρησης των συμφωνηθέντων κανόνων. Επί του παρόντος, παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις στην ΕΕ όσον αφορά την ικανότητα πραγματοποίησης του στόχου αυτού. Κατά συνέπεια, υπάρχει στα κράτη μέλη ανάγκη ενίσχυσης των συστημάτων αυτορρύθμισης και προσανατολισμού τους προς το μοντέλο βέλτιστης πρακτικής της Επιτροπής. Η πλατφόρμα είναι επίσης σημαντικό φόρουμ για την υψηλού επιπέδου παρακολούθηση της προσέγγισης σε εθνικό και υποεθνικό επίπεδο, από τους παραγωγούς τροφίμων έως τους λιανοπωλητές και τον τομέα εμπορικής επικοινωνίας.

Προώθηση της σωματικής άσκησης: (1) Οι αθλητικές ενώσεις μπορούν να συνεργασθούν με τις ομάδες για τη δημόσια υγεία για τη διεξαγωγή εκστρατειών διαφήμισης και μάρκετινγκ σε όλη την Ευρώπη με σκοπό την προώθηση της σωματικής άσκησης ιδιαίτερα στους πληθυσμούς-στόχους, όπως είναι τα νεαρά άτομα ή τα άτομα που ανήκουν σε χαμηλές κοινωνικοοικονομικές ομάδες. Η επικείμενη λευκή βίβλος για την άθληση θα αναπτύξει το ρόλο των δικτύων αυτών. (2) Οι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς πρέπει να αναλάβουν προληπτική δράση σε συνεργασία με τις τοπικές διοικητικές αρχές με σκοπό την εξέταση στόχων δημόσιας υγείας όσον αφορά το σχεδιασμό κτιρίων, αστικών χώρων, όπως χώρων παιχνιδιού για παιδιά, και συστημάτων μεταφοράς.

Ομάδες και χώροι προτεραιότητας: Τα σχολεία φέρουν μεγάλη ευθύνη όσον αφορά όχι μόνον την κατανόηση από μέρους των παιδιών της σημασίας της υγιεινής διατροφής και της σωματικής άσκησης, αλλά και της ουσιαστικής τους αξιοποίησης. Για το σκοπό αυτό μπορούν να λάβουν υποστήριξη μέσω της δημιουργίας κατάλληλων εταιρικών σχέσεων με ιδιωτικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικής κοινότητας. Τα σχολεία πρέπει να αποτελούν ένα προστατευμένο περιβάλλον και οι εν λόγω εταιρικές σχέσεις πρέπει να δημιουργούνται κατά τρόπο διαφανή και μη εμπορικό.

Οι επιχειρήσεις μπορούν επίσης να προαγάγουν την υιοθέτηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής στο χώρο εργασίας. Σε συνεργασία με τις ενώσεις εργαζομένων, θα πρέπει επίσης να παρουσιάσουν προτάσεις/οδηγίες σχετικά με τον τρόπο που εταιρείες διαφορετικού μεγέθους δύνανται να εισαγάγουν απλά, οικονομικώς προσιτά μέτρα για την προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής για τους εργαζομένους.

Ευρωπαϊκοί και εθνικοί φορείς επαγγελματιών στον τομέα της υγείας θα πρέπει να συντάξουν προτάσεις για την ενίσχυση της κατάρτισης των εν λόγω επαγγελματιών όσον αφορά τους παράγοντες κινδύνου για την υγεία που σχετίζονται με τη διατροφή και τη σωματική άσκηση (όπως το υπερβολικό βάρος και η παχυσαρκία, η υπέρταση, η ελλιπής σωματική άσκηση) δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη και το ρόλο των παραγόντων που επηρεάζουν τον τρόπο ζωής.

Σκιαγράφηση της εικόνας των ορθών και των βέλτιστων πρακτικών: Οι ενώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ιδιαίτερα όσες δραστηριοποιούνται στους τομείς της δημόσιας υγείας, της νεολαίας και του αθλητισμού, μπορούν να παράσχουν στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο των πολιτικών και των ενεργειών σε όλα τα επίπεδα.

7. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η Επιτροπή θα συνεργασθεί με τον ΠΟΥ προκειμένου να καταρτίσει ένα σύστημα επιτήρησης της διατροφής και της σωματικής άσκησης για την ΕΕ27 στο πλαίσιο της μεταπαρακολούθησης του Ευρωπαϊκού Χάρτη για την Καταπολέμηση της Παχυσαρκίας που εκδόθηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 16 Νοεμβρίου 2006. Το 2007 ο ΠΟΥ σκοπεύει να εγκρίνει το δεύτερο σχέδιο δράσης για τα τρόφιμα και τη διατροφή για την Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της γι' αυτό το επικαιροποιημένο πλαίσιο δημόσιας υγείας, στο οποίο πρόκειται να ενταχθούν οι μελλοντικές ενέργειες, και έχει δεσμευθεί ως προς την ενεργό συμμετοχή της στη διαδικασία αυτή.

Όσον αφορά τη διμερή συνεργασία, η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται στενά με χώρες που έχουν αναπτύξει τη δική τους στρατηγική προκειμένου να αξιοποιήσουν από κοινού τις εμπειρίες τους, πράγμα που πράττει με τις ΗΠΑ ήδη από το Μάιο του 2006.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Ο επιπολασμός της παχυσαρκίας θα είναι ένας από τους κύριους δείκτες μέτρησης της προόδου της παρούσας στρατηγικής στην ΕΕ. Εγκρίνοντας τον Χάρτη του ΠΟΥ, τα κράτη μέλη της ΕΕ δήλωσαν ότι πρέπει να επιτευχθεί εμφανής πρόοδος ιδιαίτερα όσον αφορά τα παιδιά και τους εφήβους στις περισσότερες χώρες τα επόμενα 4-5 έτη και ότι πρέπει να καταστεί δυνατή η αναστροφή της τάσης έως το 2015 το αργότερο.

Η Επιτροπή θα επανεξετάσει το 2010 την πρόοδο που σημειώθηκε προκειμένου να μελετήσει την κατάσταση όσον αφορά την παχυσαρκία, το βαθμό στον οποίο οι πολιτικές της ευθυγραμμίστηκαν με τους στόχους του εν λόγω Χάρτη καθώς και το βαθμό στον οποίο οι φορείς σε όλη την ΕΕ συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων αυτών. Στις περιπτώσεις που ένας τομέας έχει υποβάλει προτάσεις ή κατευθυντήριες γραμμές για παρεμβάσεις, η επανεξέταση που θα πραγματοποιηθεί το 2010 θα επιτρέψει να γίνει εμφανής η πρόοδος σε συγκεκριμένους τομείς. Όσον αφορά την ιδιαίτερη περίπτωση των μέτρων αυτορρύθμισης που έχει λάβει η βιομηχανία, η επανεξέταση θα πρέπει να δείξει κατά πόσον αυτά εφαρμόστηκαν ικανοποιητικά καθώς και τον αντίκτυπο που έχουν.